

מגיפת הנייר

את אירו טויבאן פילאנץ

ראיתי פני אשה זקנה שהביעו יאוש לאין קץ ושמעתי קול בכי חנוק. כל הדלתות הסמוכות היו פתוחות. ראיתי פיות פעורים ועינים קרועות לרוחה. חששתי לשלומה של לילה ונשמתי בהקלה רק כשהיא פתחה לי את הדלת. באותו רגע נוכחתי לדעת שהיא הפכה בעיני ליצור היקר ביותר בעולם.

כאשר נסגרה הדלת פרצה לילה בבכי מר וסיפרה לי את אשר אירע. הגופה שהוצאה על האלונקה הייתה גופתו של אחד הדיירים הזקנים. האיש איבד את ידו בתאונה. חייו היו קשים ביותר. הוא השתעשע רק בתקווה אחת: לזכות בהגדלה. תקוותו נתגשמה. הוא זכה לפני ימים מספר בפרס הגדול. אולם עוד בטרם צליח לקבל את הכסף הלך כרטיס ההגדלה היקר בדרך כל הנייר לאבק. הזקן התאבד.

בוקר המחרת למדתי עם לילה ליד החלון והתבוננתי בהמונים המצטופפים ברחוב. ברור היה שכל הבטחות הממשלה לא הרגיעו אותם.

המהומות פרצו בשעות הצהריים. שמענו קול נפץ זכוכית. חלון ראוה גדול התמוטט ונפל אל הרחוב. ההמון פרץ קדימה. שוטרים התרוצצו כעכברים מסוממים. נשמע קול נפץ שני ושלישי. הביזה החלה.

אדם נהיזקמה לבוש בגדי פועל זינק מתוך חלון ראוה גנופץ של אטליו. על כתפיו היה נחם גדול של בשר. אולם ברגע בו הגיע אל המדרגה הסתער עליו ההמון מכל עבר. הוא נפנף בבשר והלם בו בראשי המסתערים. אך כעבור רגע קל הפל ארצה, ולעיני נראתה רק פקעת של גופות מתפתלות.

החך שעה קלה התרוקנו החנויות מכל. הייתה זאת היוכבה נוספת לכך שבני אדם מסוגלים להתנהג כחיות טרף. לאחר חנויות המזון הסתער ההמון על בתי המסחר הגדולים. אולם שם חיכו לו יחידות צבא ומשטרה ופתחו באש.

לעת ערב התרוקנו הרחובות מאדם. הסדר הוחזר על כנו. טאנקים כבדים חנו בככרות העיר. אופנועי משטרה סיירו לאורך המדרגות הזרועות רסיסי זכוכית.

איתו לילה חסמנו את דלת הדירה ברהיטים, ישבנו על המיטה והכינו לעלות השחר.

זריחה נשמע קול מכונות כבדות נעות לאורך הרחוב. מכונת ירייה הוצבה בקרבת הבית. כמה מכונאים עסקו בקביעת רמקולים על קירות הבתים.

פתחת את הרדיו. בהתאם להוראות אלו חייבים דיירי כל בית לבחור בנציג אחד ושמונה סגנים. כל אלה יתכנסו ויקבעו את סדרי חלוקת המזון.

הרמקולים שנקבעו ברחוב חזרו על ההודעה הידועה מתוך לארץ מסרו על מהומות שפרצו ברחבי העולם. מובן מאליו שלא פורסמו רשימות נפגעים. אך ידענו כי אנשים רבים נזרו ונרמסו. אחדות מן הידועות היו מעודדות: ייצור המטבע הורחב והקל על המצוקה הכספית. מדינות החלו לערוך חוזים על גבי לוחות של חומר פלסטי או עץ לבד.

הרדיו שידר ראיין עם כימאי מפורסם. הוא איבד את ספרייתו היקרה ואת רשימותיו המדעיות. אך הוא לא אמר נוואש. הוא כיסה את מדפי הספרים בלוחות עץ זרועים אותיות צפופות ורשם נוסחות חשובות על הכתלים המסויידים של מעבדתו. על אחד הכתלים התנוססה הכתיבה: "המדע לא עבר מן העולם יחד עם הנייר. אפשר שהטיהור הגדול יביא לנו ברכה, היות ויחד עם הנייר נעלם גם אוסף גדול של דעות קדומות, זיכרונות, גלגלים ארכיוני המיקרופילם הפכו לאוצרות הגדולים ביותר של האנושות. אמנות הציור נפגעה פחות מן הקריקטורה והתקליטים הביאו להצלתו של חלק גדול מאוצר המוסיקה.

ימים חלפו. נשאתי את לילה לאשה. לא היו לנו כל מכמכים שאישור את נישואינו. חוסר התעודות חולל מהפכה חברתית עצומה. גברים רבים עלו משפט המדרגה לראש הסולם החברתי. נשים רבות ניצלו את ההזדמנות. הפכו צעירות בכמה שנים.

כך, בדורים רבות אירעו בימים אלה. לא יכולתי לרשום כל זמירות בנות קיימא. אם כי על קירות ביתנו התנוססו לוחות שחורים וברשותנו היה שפע של גיר. הרעב לספרות ולדעת הלך וגדל. הלוחות הקטנים והגדולים הפכו למצרכים המבוקשים ביותר. אבל גם לא הספיקו, ותוך הזדה של מספרי הסיפורים שב וסחף את העולם. בכל מקום צצו מיעוטי סיפורים. בהם מסרו בעלי זכרון מפותח את כל הידוע להם.

הרדיו תפס חשיבות הולכת וגדלה בכל שטחי החיים. אך חשובים ממנו היו הניואמים. האזנו לדבריהם בקרנות הרחובות. בככרות העיר. באולמות הפאר. כל כשרונות הנאום שהיו חשובים בעולם העתיק נתגלו ונוצלו מחדש — לטובה או לרעה.

לבסוף בני הנוב הגדול: אחד מאנשי המדע גילה דרך לייצר נייר שהיה מחוסן נגד המגיפה. תחילה לא האמין איש להכרזה. אולם ברגע בו הוכחה יעילות החומר החדש, החלו המדינות השונות מקימות בתי-חרושת לנייר במהירות קרחנית — ממש כשם שהתחילו פעם להקים בתי-חרושת לנשק — ומכונות דפוס חדישות פעלו יומם ולילה. הסיקו מיליוני טונות של גליונות דפוס בשביל האנושות שביקשה רק דבר אחד: משהו לקרוא.

אולם בני האדם לא רצו רק לקרוא. הם רצו גם לכתוב. מסופקני אם היה אי-פעם בעולם מספר כה גדול של סופרים.

שלי מלאים טבק, אך איני סובל מקטרות. הממשלה הצטרך להתחיל בחלוקת מזון. הממשלה לא תעשה דבר, כיצד יכולים פקידים ממשלה לעבוד בלי נייר?

ומה יעשו ילדינו? כיצד יוכלו ללמוד בלי ספרים וכלי מחברות?

אחר ראיתי את לילה ולא הוספתי לשמוע דבר. ראשה הנהוב בעצץ מתוך ההמון האפל. הייתי מוכרח להניע אליה. הגעתי אליה.

הגענו לביתה של לילה בקושי רב. אבל ברגע שנכנסנו פנימה חזרה אלינו השלווה. נפגשנו במקרה. הכרתי אותה רק חודשיים. אבל עתה היה נדמה לנו כי הכרנו את זו כל ימי חינו.

שתדלנו לנקות את הדירה מן האבק. זה היה קשה מאד. היות והאבק עורר בנו התקפות שיעול ועיטוש. שירותי המים והחשמל הוסיפו לפעול. גם שירות השידור לא נדם. כאשר פתחנו את המקלט שמענו את קולו השלוי של הקריין: "קור רוח יעזור לכולנו. ארצנו אינה היחידה

לאיש לא היו עוד תעודות זכות או זכתבי המלצה.

כל תעודות הלידה נעלמו. בתי המשפט שותקו. הבנקים, שאיבדו את כל כספם ואניותיהם, נסגרו. כל הארכיונים וספרי החשבונות הפכו לאבק. מליוני מכונות כתיבה ניצבו כאפס מעשה.

בצרה. העולם כולו נאבק ומתלבט באותן הבעיות. השארנו את הרדיו פתוח. ההודעות הקריין חזרו והושמעו בין מהדרות חדשות למשנה. הממשלה לקחה לידיה את כל שירותי התחבורה והאספקה. חופשות אנשי הצבא והמשטרה בוטלו. על כל השטחים העירוניים הוטל עוצי מור. שירותי הרכבות והאוטובוסים בוטלו עד להודעה חדשה. רק מכונות הממשלה, המשטרה והצבא הורשו לנוע באופן חופשי. כל המתכות היקרות הוחרמו, וברי המלאכה הממשלתיים החלו להפיק מטבעות במלוא הק טור. השודדות בישרו על מצב חירום שהוטל על כל מדינות העולם. אנשי המדע עמלו למצוא את סיבת המגיפה. אחדים מהם סברו שהנייר הושמד על ידי קרניים קוסמיות שהבקיעו את מעטה האוויר של כדור הארץ. אחרים עמלו למצוא חומר חדש ומחוסן מפני המגיפה המסתורית, שיוכל למלא את מקום הנייר.

בניתיים נאלצו המשרדים השונים ברחבי העולם להשתמש בטלפון לבדו. קוי הטלפון הועמדו תחת פיקוח ומספר השיחות הוגבל למינימום. מיליוני מכונות כתיבה ניצבו באפס מעשה. כל הארכיונים וספרי החשבונות הפכו לאבק. כל הפקידים שבילו את מרבית זמנם בכתיבה הפכו בן לילה למעמסה כבדה שהוטלה על שכם הציבור.

לאיש לא היו עוד תעודות זהות או זכתבי המלצה. כל תעודות הלידה נעלמו. בתי המשפט שותקו. הבנקים, שאיבדו את כל כספם ואניותיהם, נסגרו אף הם.

היה עלי ועל לילה לציית להוראות הרדיו ולחזור לעבודתנו? לא היה בזה טעם, שהרי שינוי היינו אנשי נייר. אבדן הכסף לא הרתיד אותנו. הבעיה העיקרית הייתה מזון. צרשותה של לילה נמצאו כמה וכמה קופסות שימורים. גם בביתי היה אוצר קטן של מזון. החלטתי לצאת עם ערב ולהביא אותו.

הרחובות היו עדיין מלאים אדם. חלונות הראוה של החנויות רוקנו ונתסמו בקרשים. ההתרגשות הלכה וגדלה. שמועות שונות עשו להן כנפיים. שמעתי שמחסן תבואה נשרף על ידי ההמון ושנאים שניסו לעזוב את העיר נעצרו באש מכונות יריה. שמעתי על פרופסור ששם קץ לחייו בראותו את עבודתו המדעית עולה באבק, ועל מיליונר נודע שמת משבץ לב לאחר שניצל כספו.

בשובי לביתה של לילה ראיתי אלונקה מכוסה בשמיכה נישאת מתוך אחת הדירות. מבعد לאחת הדלתות הפתוחות

כל שהימים חולפים קשה יותר להאמין שהתקופה הנוראה עברה עלינו באמת ובתמים. עתה נראה הכל כחלום בלחות, אשר אין. לזכרו לפרטי פרטיו. אולם ישנן תמונות המופיעות כבהירות מפיאה כל עת שאני נזכר באותו לילה... בלילה בו החל הכל...

הייתי עייף ויגע לאחר ימים ארוכים של עבודה מפרכת, כאשר עליתי על רכבת הלילה לנסוע הביתה. הגשם ירד. המסע היה משעמם יותר מתמיד. לבסוף ירדתי בתחנה, הגבתתי את צווארון מעילי ופניתי ללכת בכביש הארוך, המתפתל מסביב למפרץ.

מכונת משטרה חלפה על פני הרחוב הרק כחתול שהיר וענקי. שאון מכונות הדפוס בבניין העתון הגדול נזכ. ההדפסת המהורה נשמתימה. חששתי. הערפל שנישא מעבר הים הביא בכנפיו ריח מורד. העובדים עזבו את בניין העתון קבוצות קבוצות. מבלי להחפו. ראיתי את פניהם החחרים כסיד. שמעתי את קולותיהם המלאים התרגשות. אולם לא הטרחתי את עצמי לגשת אליהם ולשאל מה אירע. בין כה וכה אקרא הכל בעתון הבוקר. השתוקקתי רק להחליץ מתוך הערפל המצחין, להגיע לחזרי הקטן והנחם.

הצחנה כדורי הייתה גדולה מזו ששררה בחוף. אולם הייתי עייף מכדי לברר את מקורה. חלצתי את נעלי, השתרעתי על מטתי ושקעתי בתרדמה עמוקה.

התעוררתי בהרגשה בלתי נעימה: משהו מוזר אירע בעת שנתתי. אבל מה אירע? קפחתי את עיני והתבוננתי על סביבותי. הרצפה הייתה מכוסה שכבה עבה של אבק. הכתלים אף הם היו מקושטם בפסיכ חומים של אבק.

מדפי הספרים שלי! לאן נעלמו ספרי? קפצתי על רגלי וחציתי את החדר. המדפים היו מכוסים אבק דקיק ומתחתיו נחם כריכות העור של הספרים ופיסות בד מרופט טות. שהיו פזו כריכות בד.

הספרים הפכו לאבק! פניתי לעבר שולחן הכתיבה שלי. גם הניירות אשר עליו נעלמו. פתחתי את ארנקי. למה יכולתי לצפות? גם הוא היה מלא אבק. משכרתי, חכי כונותי תעודותי — הכל אבד בלילי שוב.

ישבתי על מטתי המום לחלוטין, כאשר הדהד ברחוב קול שאון אדיר. פתחתי את החלון וראיתי הניין אדם ממלא את הרחוב. עיני כולם היו נשואות כלפי מעלה והביעו יאוש לאין קץ. מישוהו זעק: "קץ העולם הגיע!" האבנתי לו בכל לבי.

תגלחתי, התלבשתי וירדתי אל הרחוב. הכל היו נדהמים. הכל שאלו שאלות: "מה אירע? מה פירוש הדבר? הפרצה מלחמת היידיקים?"

השאלות נשארו ללא תשובה. הכל ידעו רק דבר אחד: בשעות הלילה המאוחרות התפורר כל הנייר אשר על פני כדור הארץ והפך לאבק חום. עתה חששו בני האדם מפני תוצאות העלמם של ספריהם, כספם וניירות העיר שלהם.

המונים הצטופפו לפני בתי המסחר המועטים שנפתח. בידיהם נותרו רק מטבעות בתכת. כאשר יאולו המטבעות המועטות, יהיה צפוי להם רעב. מסביב לדוכני החלבנים ניצבו המוני אמהות עם ילדיהן הקטנים. כספן אול זה מכבר. אולם היה עליהן להשיג חלב — אפילו בכוח הזרוע.

ההמון סחף אותי לעבר חנות מכולת גדולה. פירות וסוכריות היו מונחים בתוך תיבות עץ, בתוך ערימות אבק, שהיו פעם עטיפות נייר צבעוניות. רק הפחיות והבק" בוקים נצבו בתוך התווה ובוהו שורות שורות. כאנשי צבא. ההרס נבחן הסתים הסמוכה היה גדול עוד יותר: בחלין הראוה נשארו רק בקבוקי דיו מועטים וכמה עטים ועפרונות.

הלכתי ללא מטרה. אולי תתברר לי סיבת התופעה המזווה לאחר שאגיע אל קרן הרחוב הבאה. העוברים ושבים — אנשים שלא הכירו זה את זה הוסיפו להחליף שאלות: מה אירע? מה אירע?

עבודה של שלושים שנה עלתה באבק! אמר ד.ם. שמנן ממושקשקש עבר על פני, נשארו רק המדפים הרוקים וכריכות העור.

ראיתי הכל. העיר אדם שני, הספרים שלי עלו באש חסרת עשן ונעלמו. משפטיים מקוטעים הגיעו לאוזני: "בסביבתנו היו מובטלים רבים. אני גר ברובע פועלי הנייר והדפוס."

אנשים רבים יקבלו עבודה מצויינת: הם יוכלו לנער את האבק מתוך שקי הדואר. אני מוכן לתת כל אשר לי תמורת סיגריה. הכיסים